

ÚDRŽBA VETROLAMOV A OCHRANNÝCH PÁSOV DREVÍN AKÉ SÚ ZÁKLADNÉ ZÁSADY, KTORÉ STOJA ZA POZORNOSŤ?

CIEĽ OPATRENIA

Hlavným účelom je zvýšenie výnosov, či už ide o výnos z pestovania poľnohospodárskych plodín alebo z produkcie dreva z pásov drevín. Cieľom údržby je udržiavať povrch pôdy kyprý, aby sa znížil odpar a uľahčilo vsakovanie zrážkovej vody. Ďalej je potrebné odstraňovať buriny a tým znižovať konkurenciu o vodu a živiny.

PODSTATA OPATRENIA

Spôsoby údržby:

Zásahy by mali byť vykonávané v závislosti na raste vetrolamu a mala by byť braná do úvahy jeho funkcia. Ak veľkosť a vzdialenosť sadeníc neumožňuje používanie mechanizácie, musí byť odstránenie burín vykonávané pomocou ručných nástrojov. Ak je nutné vykonať výchovné zásahy v radoch stromov, potom sú vykonávané manuálne. Treba dbať na to, aby sa rady mladých stromov udržiavali bez burín do tej doby, než sa zapoja. Ďalej je potrebné včas odstraňovať a nahrádzať mŕtve stromy, a to hlavne na náveterných stranách a na okrajoch vetrolamov (možno ich kedykoľvek nahradiť sadenicami s pôdnym balom, s výnimkou zimného mrazu a letného sucha). K osadeniu medzier možno na zatienenej strane použiť len sadenice odolné voči tieňu a na slnečnej strane možno použiť len sadenice znášajúce plné oslnenie. Nahrádzajú sa iba hlavné druhy stromov, doplnkové / kríkové druhy sa nahrádzajú len vtedy, ak sú veľké straty medzi hlavnými drevinami. Pre dosadbu sa používajú väčšie sadenice než tie, ktoré na stanovišti už rastú. Okraje vetrolamov by mali byť rezané až potom, čo odznie riziko snehových fujavíc. Je potrebné prerezávať iba agresívne kroviny na vonkajších okrajoch a ďalej topole (v prvom roku až do 1/3). Prebierky vo vetrolamoch by mali byť menej intenzívne ako v hospodárskych lesoch. Na náveternej strane zle fungujúcich vetrolamov, z dôvodu chýbajúceho podrastu, sa môže natiahnuť plastová sieť, avšak musí sa zabezpečiť, aby bol podrast a okraje čo najskôr doplnené.

Pre zaistenie dlhej životnosti musia byť líňiové lesné porasty chránené pred rušivými faktormi (divá zver, ľudský faktor). Najúčinnjším spôsobom ako toho dosiahnuť je vyhlbenie priekop a skoré zapojenie hustého kríkového okraja. Zároveň priekopy na okraji vetrolamov významne znižujú škodlivú konkurenciu povrchového koreňového systému drevín voči poľnohospodárskym plodinám.

NÁRADIE A STROJE

- Údržba (kosačky, postrekovače, brány)
- Prerezávanie (motorová píla, záhradné nožnice)
- Zber a ťažba dreva (motorová píla, harvester)

Vetrolam chrániaci a oddeľujúci cyklistickú trasu okolo jazera Balaton, obľúbeného turistického cieľa (Foto: A. Vityi)

OBDOBIE A PERIODICITA

Mechanické ošetrovanie pôdy proti burinám (plečkovanie) sa zvyčajne vykonáva len v prvom roku (3-4krát ročne v prvých dvoch vegetačných obdobiach, potom 2-3krát ročne, aspoň do prebierok). Počet ošetrení pôdy závisí na rôznych stanovištných podmienkach. Chemická kontrola buriny: odporúča sa ako doplnok k mechanickému ošetrovaniu pôdy v prípade potreby, najmä v oblastiach zamorených pýrom plazivým (*Elytrigia repens*). Prvé ošetrovanie by malo byť urobené 3-4 dni po výsadbe a to rotáciou medzi radmi pre nakyprenie pôdy, ktorá bola zhutnená pri výsadbe. Takisto je vhodné na jar zorať pôdu pre jesennú výsadbu.

EKONOMICKÉ DÁTA

Vetrolamy sú dôležité pre pestovanie plodín z mnohých dôvodov. Na jednej strane vetrolamy so správnou štruktúrou a smerom vedú, vďaka zmierneniu vetra, ku vhodným zmenám mikroklimy, ktoré sú prospešné pre plodiny, a tým zvyšujú ich výnos. Znížený pohyb vzduchu vedie k menšiemu odparovaniu vody z rastlín a pôdy, čo má za následok lepšie hospodárenie s vodou, menšiu náročnosť na energiu k absorpcii vody a na kompenzáciu jej strát.

Vietor môže tiež spôsobiť mechanické poškodenie plodín, ale pomocou vetrolamov, môžeme tomuto poškodeniu zabrániť: (i) eróznou stratou vrchných vrstiev ornice a (ii) poľahnutiu plodín pri silnom vetre. Výsledkom je, že pozemok poskytuje lepšie podmienky pre plodiny, a tým aj vyššie výnosy.

PRAKTICKÝ PRÍKLAD

Valaha-tanya (Maďarsko)

Ochranné pásmo okolo celej oblasti sa skladá zo zmiešaných porastov. Okrem ekologických výhod slúži rozmanitosť tiež k plneniu funkcie nárazníkovej zóny v dôsledku dopadov na životné prostredie a človeka. Spomedzi rôznych druhov drevín je hlavnou zložkou vetrolamov agát biely, pričom pridružené dreviny sa používajú dub, buk, lipa a jaseň mannový. Primeraná ochrana (napr. proti škodám spôsobenými chemikáliami) je zabezpečená viacúrovňovou vegetáciou; na úrovni kríkov sú typické orgován a baza. Orgován bol vybraný kvôli svojej relatívne hustej listnatej korune a miestnej tradícii jeho vysádzania všade pozdĺž ciest.

Ochranný pás je viacúčelový :

- Kvetý a plody stromov a kríkov sa používajú na výrobu sirupov (orgován, baza)
- Plne uspokojuje potreby palivového dreva pre farmárov. Po zbere je štiepka spaľovaná v kotly na biomasu
- Vysadenie širokej škály kvitnúcich druhov drevín poskytuje stály zdroj pastvy pre včely a následne vyššiu produkciu ovocia v dôsledku opelenia
- Prerezávaním olistených vetiev je tiež získaná biomasu využiteľná ako doplnková krmovina pre hospodárske zvieratá na farme

Agát biely so zrezávanou korunou tvoriacou ochranný pás (Foto: Balázs Kulcsár)

Význam vetrolamov | plodín | agupdate.com

Viacúčelové využitie vetrolamov a živých plotov |

http://agroforestry.net.eu/wp-content/uploads/2019/10/20190804_factsheet_36_en_web.pdf

Kludia Kovács a Andrea Vityi
**University of Sopron, Co-operational
Research Centre Nonprofit Ltd.**

9400 Sopron, Maďarsko
Bajcsy-Zs. u.4.

kludikovacs@gmail.com |
vityi.andrea@uni-sopron.hu

agroforestrysystems.eu

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

